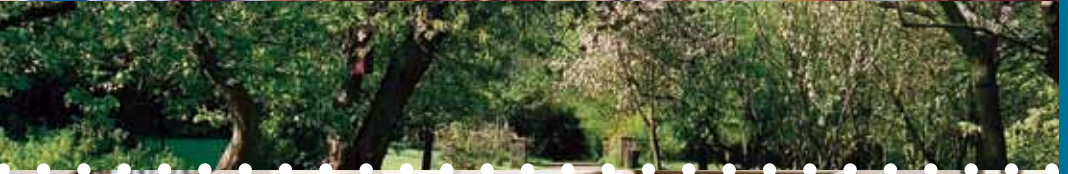
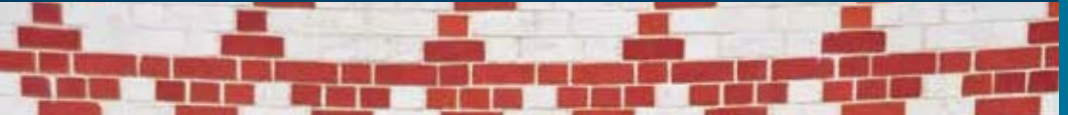

OUDEGEM À LA CARTE

❁ À LA CARTE: UW GEMEENTE IN DE KIJKER

BEKIJK UW GEMEENTE MET NIEUWE OGEN, ONTDEK AL DE PARELTJES VAN HET ERFGOED DAT U DAGELIJKS OMRINGT, LEER ONGEKENDE HOEKJES KENNEN, VOLG HET PARCOURS EN SPEEL HET SPEL MEE. IN DEZE COLLECTIE WORDEN DE BRUSSELSE GEMEENTES IN DE KIJKER GEZET IN EEN RIJK GEÏLLUSTREERDE EN PRAKTISCHE WANDELBROCHURE, WAARMEE U OP STAP KAN GAAN OF DIE U GEZELLIG THUIS KAN DOORBLADEREN.

❁ OUDERGEM À LA CARTE

VRAAGT MEN NAAR HET ERFGOED VAN OUDERGEM, DAN DENKT MEN VAAK SPONTAAN AAN DE DOMEINEN VAN HET ROOD KLOOSTER EN HERTOGINNEDAL. NOCHTANS KAN DEZE GEMEENTE BOGEN OP EEN GEVARIERD EN VERRASSEND BOUWKUNDIG ERFGOED DAT VEEL VERDER STREKT DAN DEZE TWEE GEREPUTEERDE SITES.

DIT NUMMER VAN "À LA CARTE" BIEDT EEN NIEUWE KIJK OP DEZE GEMEENTE, GELEGEN IN HET ZUIDOOSTEN VAN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST WAAR ZIJ EEN VAN DE TOEGANGSPOORTEN VAN VORMT. MEDE DANKZIJ ZIJN HANDIGE FORMAAT, BIEDT DEZE KLEINE PEDAGOGISCHE GIDS DE KANS AL WANDELEND DE STAD TE VERKENNEN EN DETAILS TE ONTDEKKEN DIE DE IDENTITEIT VAN ONS GEWEST MEE BEPALEN.

HET EERSTE DEEL GEEFT AAN DE HAND VAN 3 KAARTEN EEN OVERZICHT VAN DE HISTORISCHE EN STEDENBOUWKUNDIGE EVOLUTIE VAN DE GEMEENTE. IN HET TWEEDE DEEL WORDEN TWEE WANDELINGEN VOORGESTELD WAARIN EVENGOED DE NADRUК WORDT GELEGD OP DE OUDERGEMSE WIJKEN DIE HET RIJKST AAN ERFGOED ZIJN, ALS OP DE FRAAIE ARCHITECTUUR DIE SOMS VERSCHOLEN BLIJFT VOOR HET OOG VAN DE TOEVALLIGE VOORBIJGANGER. DEZE WANDELINGEN BIEDEN EEN ALTERNATIEVE MANIER OM INZICHT TE VERKRIJGEN IN HET GEWEST, HET TE ONTDEKKEN EN HET TE LEREN APPRECIËREN, ALLEEN OF MET HET GEZIN.

CHARLES PICQUÉ
MINISTER-PRESIDENT VAN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST, BEVOEGD VOOR MONUMENTEN EN LANDSCHAPPEN

1. NAAR HET HART VAN DE GEMEENTE

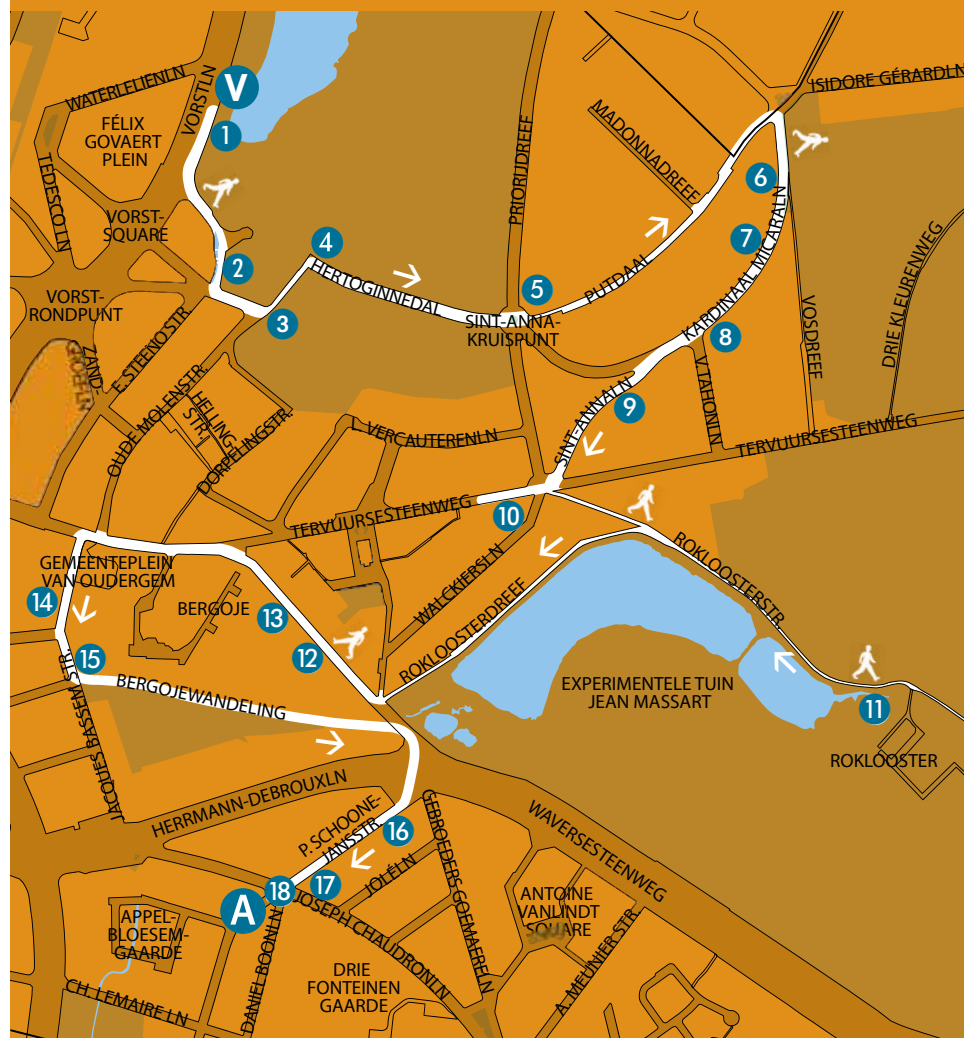
- V VERTREK: WAVERSESTEENWEG 1564 - BUS 34 (HERTOGENDAL)
 - A AANKOMST: DORPELINGENSTRAAT, SPORTCENTRUM - BUS 34 (OUDEGEM SHOPPING)
- DUUR: ONGEVEER 2U

DE OPLOSSINGEN VAN HET SPEL (ZIE MIDDENPAGINA'S). Vraag 1: B, D, C, A, E - Vraag 2: D5, C2, A3, B1, E4

2. LANGS KASTELN EN LANDHUIZEN

- V VERTREK: VORSTLAAN 259, HOOFDINGANG HERTOGINNEDAL - TRAM 94 (VORSTRONDPIJNT)
 - A AANKOMST: CHAUDRONLAAN - METRO (HERRMANN-DEBROUX) - BUS 41 (SCHOONEJANS)
- DUUR: ONGEVEER 2U

NAAR HET HART VAN DE GEMEENTE

We vertrekken aan de Waversesteenweg het eeuwenoude hart van de gemeente en eindigen in één van de smalste straatjes van Brussel.

DUUR: ONGEVEER 2U

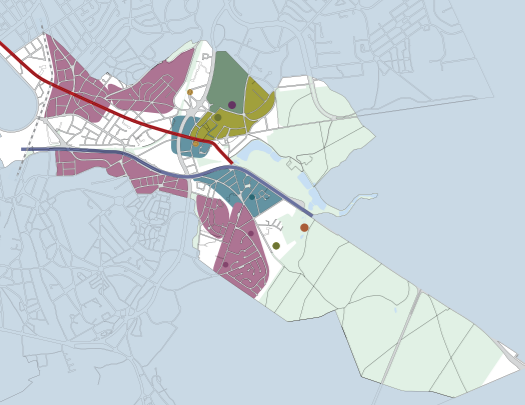
LANGS KASTELEN EN LANDHUIZEN

We wandelen door de residentiële en groene wijken langs twee vroegere priorijen en eindigen met enkele opmerkelijke art-decogebouwen.

DUUR: ONGEVEER 2U

WIJK IN DE KIJKER

- **HERTOGINNEDAL: EEN BEWOGEN GESCHIEDENIS**
- **DE SAINT-ANNAKAPEL: BAKERMAT VAN DE GEMEENTE**
- **HET KASTEEL VAN 'DRY BORREN'**
- **WAVERSESTEENWEG: ECONOMISCHE SLAGADER**
- **1863: EEN KEERPUNT IN DE GESCHIEDENIS VAN DE GEMEENTE**
- **LANGZAME GROEI NAAR MEERDERE WOONKERNEN**
- **VAN BEAULIEU TOT BLANKEDELLE**
- **KASTELEN, LANDHUIZEN EN VILLA'S**
- **OUDEGERM ALS STRATEGISCHE POORT NAAR BRUSSEL**

MEER WETEN?

- DEMEY Th., *La ceinture verte de Bruxelles*, Bruxelles, 2006.
- GUILLAUME A., MEGANCK M., *Atlassen van de archeologische ondergrond van het Gewest Brussel*, 21, Oudergem, Directie Monumenten en Landschappen, Brussel, 2010.
- SCHREYERS L., *Oudergem: wikken met wegen*, Brussel, 2003.
- SCHREYERS L., *Auderghem, entre ville et Soignes*, Brussel, 1998.

OUDERGEM, TUSSEN WOUD EN STAD

DE NAAM OUDERGEM, LETTERLIJK 'HET OUDE HEEM', DUKT EEN EERSTE KEER OP IN 1251.

DE GEMEENTE OUDERGEM WERD PAS IN 1863 OPGERICHT. VOORDIEN VORMDEN WATERMAAL, BOSVOORDE EN OUDERGEM LANGE TIJD ÉÉN BESTUURLIJK GEHEEL.

WATERMAAL HAD EEN UITGESPROKEN AGRARISCH KARAKTER, IN BOSVOORDE SPEELDE DE EXPLOITATIE VAN HET WOUD EEN BELANGRIJKE ROL, TERWIJL OUDERGEM TWEE BELANGRIJKE PRIORIJEN TELDE.

DE VOORNAAMSTE WATERLOOP IS DE WOLUWE DIE DE GEMEENTE DOORKRUIST. DE AANLEG VAN ENKELE BELANGRIJKE VERBINDINGSWEGEN VERANDERDE HET AANZICHT VAN DE GEMEENTE. LANGS DEZE WEGEN ONTSTONDEN HERBERGEN, BOERDERIJEN, WONINGEN, KLEINE EN GROTERE BEDRIJVEN. IN 1863 TELDE OUDERGEM OM EN BIJ DE 1.600 INWONERS. NA DE TWEDE WERELDOORLOG KENDE DE GEMEENTE EEN WARE BEVOLKINGSEXPLOSIE. OP 1 SEPTEMBER 2011 TELDE ZIJ 31.827 INWONERS.

VANDAAG IS DE GEMEENTE EEN VAN DE BELANGRIJKSTE TOEGANGSPOORTEN TOT DE HOOFDSTAD. ZE TELT ZOWEL GROENE RESIDENTIËLE WIJKEN ALS STERK VERSTEDELIJKE BUURTEN EN KANTOORWIJKEN. BOVENAL VERRAST OUDERGEM DOOR HAAR ERFGOED DAT NATIONAAL EN INTERNATIONAAL GEREPUTEERD IS (HERTOGINNEDAL, ROOD KLOOSTER).

REDACTIE, OPZOEKINGEN EN ICONOGRAFIE
Isabel Vermote met de medewerking van Geneviève Lacroix

ADVIESCOMITÉ
Anne-Sophie Walazyc, kabinet van de Minister-President
Dider Gosuin, burgemeester van de gemeente Oudergem
Louis Schreyers, auteur en heemkundige

COÖRDINATIE
Paula Dumont, Directie Monumenten en Landschappen

ANDERE ILLUSTRATIES
Alfred de Ville de Goyet, Directie Monumenten en Landschappen, Ministerie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest
Ch. Bastin & J. Evrard © Ministerie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest
Kaarten: Brussel URBIS ©© - Distributie CIBG, Kunstlaan 20, 1000 Brussel

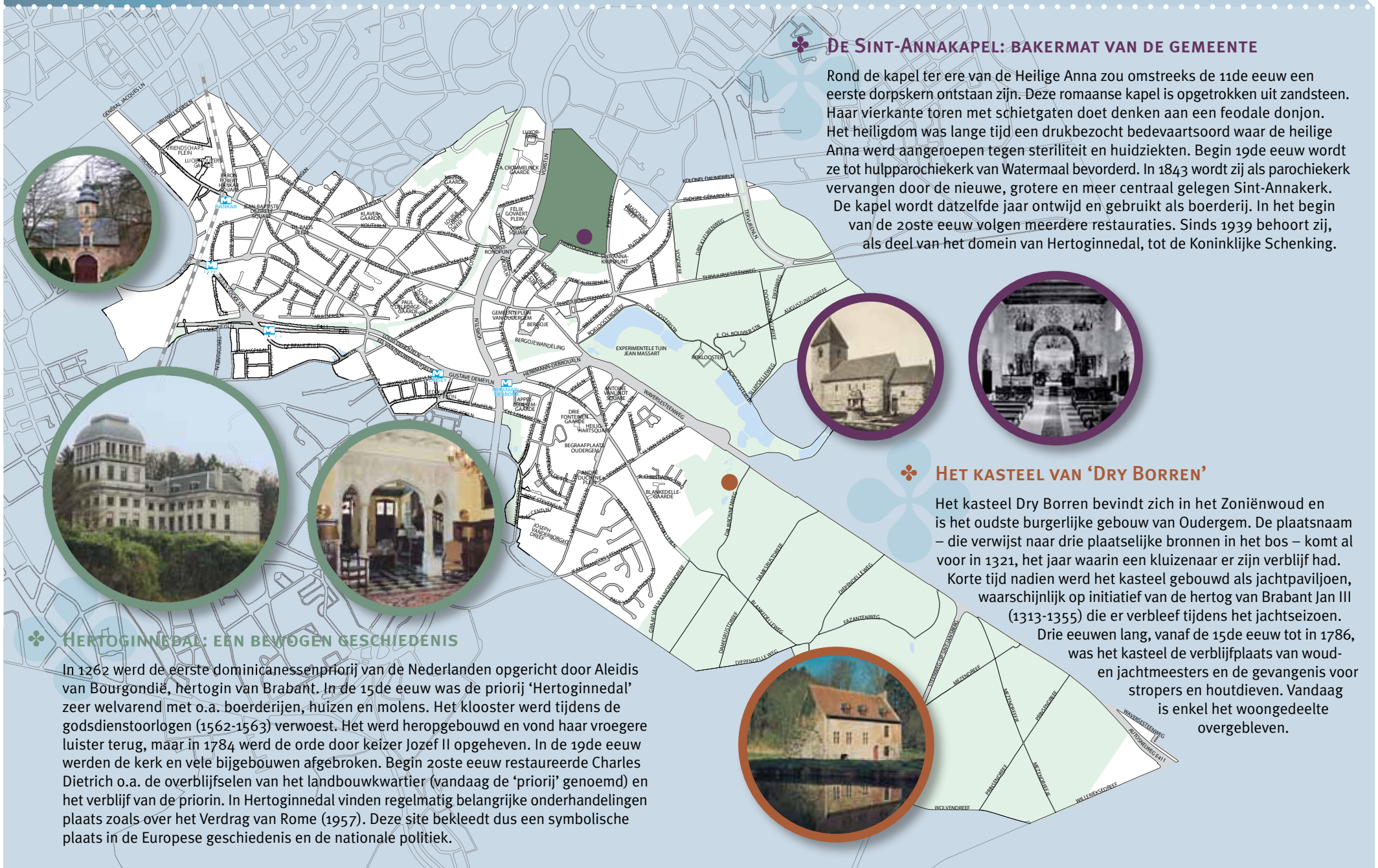
Marcel Vanhulst, Ministerie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest
Verzameling Dexiabank - Académie royale de Belgique - Brussels Hoofdstedelijk Gewest
Verzameling gemeente Oudergem
Verzameling Louis Schreyers

HERLEZING
Harry Lelièvre, Directie Monumenten en Landschappen

BEDANKINGEN
Het College van Burgemeester en Schepenen,
Ingrid Venier, Vincent Vanhamme

GRAFISCHE VORMGEVING
www.generis.be

DRIJKWERK
Dereume printing

✿ DE SINT-ANNAKAPEL: BAKERMAT VAN DE GEMEENTE

Rond de kapel ter ere van de Heilige Anna zou omstreeks de 11de eeuw een eerste dorpskern ontstaan zijn. Deze romaanse kapel is opgetrokken uit zandsteen. Haar vierkante toren met schietgaten doet denken aan een feodale donjon. Het heiligdom was lange tijd een drukbezocht bedevaartsoord waar de heilige Anna werd aangeroepen tegen steriliteit en huidziekten. Begin 19de eeuw wordt ze tot hulpparochiekerk van Watermaal bevorderd. In 1843 wordt zij als parochiekerk vervangen door de nieuwe, grotere en meer centraal gelegen Sint-Annakerk. De kapel wordt datzelfde jaar ontwijd en gebruikt als boerderij. In het begin van de 20ste eeuw volgen meerdere restauraties. Sinds 1939 behoort zij, als deel van het domein van Hertoginmedal, tot de Koninklijke Schenking.

✿ HET KASTEEL VAN 'DRY BORREN'

Het kasteel Dry Borren bevindt zich in het Zoniënwoud en is het oudste burgerlijke gebouw van Oudergem. De plaatsnaam – die verwijst naar drie plaatselijke bronnen in het bos – komt al voor in 1321, het jaar waarin een kluizenaar er zijn verblijf had. Korte tijd nadien werd het kasteel gebouwd als jachtpaviljoen, waarschijnlijk op initiatief van de hertog van Brabant Jan III (1313-1355) die er verbleef tijdens het jachtseizoen. Drie eeuwen lang, vanaf de 15de eeuw tot in 1786, was het kasteel de verblijfplaats van wouden- en jachtmeesters en de gevangenis voor stropers en houtdieven. Vandaag is enkel het woongedeelte overgebleven.

✿ HERTOGINMEDAL: EEN BEWOGEN GESCHIEDENIS

In 1262 werd de eerste dominicanessenpriorij van de Nederlanden opgericht door Aleidis van Bourgondië, hertogin van Brabant. In de 15de eeuw was de priorij 'Hertoginmedal' zeer welvend met o.a. boerderijen, huizen en molens. Het klooster werd tijdens de godsdienstoorlogen (1562-1563) verwoest. Het werd heropgebouwd en vond haar vroegere luister terug, maar in 1784 werd de orde door keizer Jozef II opgeheven. In de 19de eeuw werden de kerk en vele bijgebouwen afgebroken. Begin 20ste eeuw restaureerde Charles Dietrich o.a. de overblijfselen van het landbouwkwartier (vandaag de 'priorij' genoemd) en het verblijf van de priorin. In Hertoginmedal vinden regelmatig belangrijke onderhandelingen plaats zoals over het Verdrag van Rome (1957). Deze site bekleedt dus een symbolische plaats in de Europese geschiedenis en de nationale politiek.

✿ HET ROOD KLOOSTER

Eind 14de eeuw vestigde zich op een kluizenaarsplek nog een kloostergemeenschap in Oudergem: de priorij voor de reguliere kanunniken van Sint-Augustinus met als patroonheilige Sint-Paulus in Zoniën. Het klooster zal echter snel gekend zijn als 'Rood Klooster'. De naam verwijst of naar de roodkleurige mortel waarmee de eerste gebouwen werden bepleisterd of naar een

gebouw in een 'rode', een open plek in het bos. Op materieel vlak kende ze haar hoogtepunt onder Keizer Karel. Het klooster bezat toen een belangrijke bibliotheek en een vermaarde boekbinderij en groeide uit tot een van de grootste priorijen van de Lage Landen. Tijdens de godsdienstoorlogen bleef ze niet gespaard en in 1786 werd ze verkocht en grotendeels afgebroken. In 2001 werd gestart met een grootscheepse archeologische campagne, die leidde tot een heropleving van de site.

Van oudsher inspireerde het Rood Klooster en haar omgeving veel kunstenaars en dichters. De schilder Hugo van der Goes (1440-1482) bracht er zijn laatste levensjaren door. Ook meerdere schilders uit de 19de en 20ste eeuw verbleven graag op de site:

Alfred Bastien, Jean-Baptiste Degreef, Léon Houyoux en Désiré Haine. Bij andere schilders zoals Paul Delvaux en René Stevens speelde de prachtige omgeving van het klooster een belangrijke rol. Van de dichters Charles van Lerberghe, Emile Verhaeren en Fernand Séverin weten we dat ze er lange wandelingen maakten.

✦ 1863: EEN KEERPUNT IN DE GESCHIEDENIS VAN DE GEMEENTE

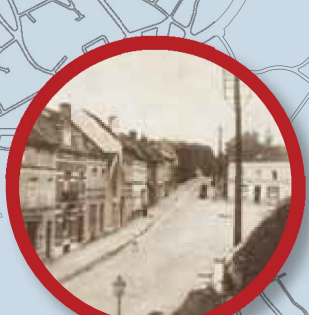
Begin 19de eeuw groeide de economische rol van Oudergem en verwaterde de relatie met de moedergemeente Watermaal. Uiteindelijk ondertekende Leopold I in 1863 een wet waardoor Oudergem een zelfstandige gemeente werd. Het eerste gemeentehuis bevond zich in het oude dorpscentrum (kruising Woluwebeek-Waversesteenweg). In 1881 reden de eerste treinen van de lijn Brussel-Tervuren over haar grondgebied. Het station van Oudergem lag aan het huidige Govaertplein. Vandaag leeft de vroegere spoorlijn verder in een druk bezocht wandel- en fietspad, een oase van rust tussen drukke verkeersassen.

✦ LANGZAME GROEI NAAR MEERDERE WOONKERNEN

In de tweede helft van de 19de eeuw breidde het centrum zich stilaan uit richting Hertoginnedal en Sint-Annakapel (via de Oude Molenstraat), én Tervuursesteenweg. Lange tijd bleef de Waversesteenweg de grote aantrekkingspool voor nieuwe inwoners en bedrijven. In 1898 vestigde zich langs deze verkeersader zelfs een munitiefabriek, Marga genaamd. Dit bedrijf ligt aan de basis van de naam van de wijk Transvaal, waar arbeiders van deze fabriek woonden. Ze leverde immers kogels en munitie aan kolonisten in Transvaal (Zuid-Afrika) tijdens de Tweede Boerenoorlog (1899-1902). De wijk groeide in het begin van de 20ste eeuw rond de Transvaalstraat, vandaag Albert Meunierstraat. Arbeiders uit de munitiefabriek, wasvrouwen en strijksters kwamen er zich vestigen. Na de Eerste Wereldoorlog werd in de omgeving de tuinwijk Van Lindt aangelegd met een tachtigtal woningen (in de driehoek tussen de Waversesteenweg, de Meunierstraat en de Gebroeders Goemaerelaan).

✦ WEVERSESTEENWEG: ECONOMISCHE SLAGADER

De aanleg van de Waversesteenweg in 1726 zou een enorme invloed hebben op de evolutie van de gemeente. Deze verkeersas, die vertrok aan de Naamsepoort, vormde de eerste rechtstreekse verbinding met Brussel. Stilaan werd deze steenweg de economische slagader van de gemeente: zandgroeven, molens, brouwerijen, ververijen en kalkovens kwamen zich langs de steenweg en de nabijgelegen Woluwebeek vestigen. De Ferraris Atlas van 1775 toont dat er zich rond de Waversesteenweg, ter hoogte van de Woluwebeek ook een woonkern had ontwikkeld.

✦ VERF, IJS EN BIER

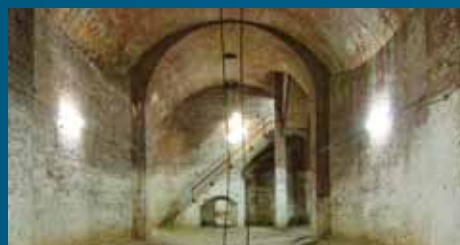
FIRMA LIGOT (1773) – *Waversesteenweg 1314*
In 1846 stichtte Baron de Cartier een bedrijf dat roestwerende verf op de markt bracht. Dit bedrijf is misschien de oudste nog bestaande onderneming van Oudergem. Baron de Cartier verkocht zijn roestwerende verf tot in Amerika, China en Rusland. De bekendste klant van het bedrijf was ongetwijfeld Gustave Eiffel die de roestwerende verf gebruikte om de Eiffeltoren te behandelen. In 1900 kreeg de onder-

neming een nieuwe eigenaar. Vanaf dan heet het bedrijf *Les Usines Ligot* en wordt het gamma van producten uitgebreid (behang-papier, vloerbedekking, stoffen, ...).

IJSKELDERS (1874) ✦ – *Waversesteenweg 1013-1015*
Metselaar-ondernemer J.P. Sommereyns bouwde in 1875 een ondergrondse ijskelder en in 1894 een tweede waarin natuurlijk ijs kon

opgeslagen worden. Boven de kelders werd door zijn zonen de ijsfabriek *Glacières Royales* opgetrokken. Het ijs dat hier werd gemaakt diende vooral om voedingswaren koel te houden. Door de opkomst van industriële en huishoudelijke ijskasten werden de ijskelders overbodig. Vandaag worden zij gebruikt voor culturele evenementen. De ijskelder in de omgeving van het Rood Klooster werd ook gebouwd door de familie Sommereyns.

ontleend aan een 16de eeuwse jachtpaviljoen, dat meer westwaarts lag, op het huidige grondgebied van Etterbeek. De brouwerij stelde heel wat mensen tewerk. In 1968 werd de brouwerij ontmanteld, en in 1989 woedde er een zware brand in een houtopslagplaats die zich op de site had gevestigd. Door de bouw van een honderdtal nieuwe woningen en enkele grote winkels herleeft de site vandaag.

DE BROUWERIJ LA CHASSE ROYALE (1878) – *Waversesteenweg 1130*
Alfred-Casimir Madoux vestigde in 1878 de befaamde brouwerij *La Chasse Royale*, die bekende streekbieren aanbood zoals Bock, Faro, Lambic of Geuze. Om het bier koel te houden maakte de brouwerij gebruik van het ijs van de *Glacières Royales*. De naam is

❖ KASTELEN, LANDHUIZEN EN VILLA'S

Vanaf de 19de eeuw trekt de gemeente rijke en voornamelijk Brusselaars aan die er landhuizen en kastelen bouwen. Zo kent het domein van het Sint-Annakasteel enkele bekende eigenaars: burgemeester Henri de Brouckère en de succesrijke textielhandelaar Charles Waucquez, de vermoedelijke bouwheer van het huidige gebouw. Vandaag huisvest het neoclassicistische kasteel een internationale zakenclub. Bij het Zoniënwoud bouwt François Malfait in 1910-1912 voor hertogin de Croÿ, prinses van Arenberg, een kasteel dat veel weg heeft van het *Petit Trianon* in Versailles. Het gebouw, later *La Solitude* genoemd, is vandaag de zetel van een internationale sportvereniging. Vanaf de jaren 1930 ontstaat rond het Sint-Annakruispunt, in het groen, een wijk van villa's, vaak in een landelijke stijl en met rieten daken.

❖ OUDERGEM ALS STRATEGISCHE POORT NAAR BRUSSEL

In 1973 wordt de autosnelweg Brussel-Namen, op vraag van de nationale overheid, verlengd met een stadsviaduct die het grondgebied van Oudergem doorkruist. Straten en woningen in de Transvaal-, Pinoy- en Beaulieuwijk, en een deel van het Zoniënwoud moeten hiervoor wijken. Het inwonersaantal daalde aanzienlijk. De aanleg in dezelfde periode van de metrolijn met niet minder dan vijf stations op het grondgebied van de gemeente (Hankar, Delta, Beaulieu, Demey en Herrmann-Debroux) zal dan weer grote bedrijven aantrekken die kantoorgebouwen optrekken langs de grote assen tussen de Triomfiaan, Delta en de Van Lindtsquare. Tot op vandaag draagt de gemeente de stedenbouwkundige littekens van deze drastische ingreep. De grote verkeerswegen en het alsnog toenemende autoverkeer zorgen voor een zware belasting. De gemeente herstelde zich slechts recent van het verlies aan inwoners. Begin jaren 1990 verhuisden een aantal Europese instellingen van de Schumanwijk naar de Beaulieuwijk. Ze kozen voor een vernieuwende en eigentijdse architectuur.

❖ VAN BEAULIEU TOT BLANKEDELLE

In de eerste helft van de 20ste eeuw wordt de impuls gegeven voor heel wat nieuwe wijken, ondermeer met de aanleg van de Vorstlaan. Eerst is er de Sint-Juliaanwijk die ontstaat ca 1910 rond de gelijknamige kerk, vervangen in 1965 door de kerk aan de Lebonlaan. De Pinoywijk ontwikkelt zich vanaf 1925 met de aanleg van het Pinoyplein en vijf omliggende straten. In 1931 krijgt de Beaulieulaan haar huidige benaming en start ook daar de verstedelijking. In diezelfde periode wordt de aanzet gegeven tot de Blankedellewijk met de verkaveling van de huidige Schallerlaan en Van Horenbeecklaan. Aan deze laatste laan bouwt Henri Lacoste, één van de belangrijkste art-decoarchitecten, zich in 1927 een opvallende woning. Blankedelle ontwikkelt zich vooral vanaf de jaren 1960-1970. Centraal staat de moderne parochiekerk van Onze-Lieve-Vrouw van Blankedelle. De nabijgelegen tuinwijk Ten Reuken werd in de jaren 1950 aangelegd. Op het Oudergemse deel van het Vogelzangplateau ontstaat een nieuwe villawijk.

❖ DE EXPERIMENTELE TUIN JEAN MASSART

Deze plantentuin werd in 1922 aangelegd aan de rand van het Zoniënwoud door Jean Massart (1865-1925), professor aan de *Université Libre de Bruxelles* (U.L.B.), plantkundige en pionier in het natuurbehoud in België. Het park is gelegen op de hoek van de Waversesteenweg en de Roodkloosterdreef. Het is vijf hectaren groot. De plantentuin is eigendom van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, en biedt een perfect kader voor de wetenschappelijke opleiding van studenten landbouwkunde en plantkunde.

In het arboretum werden belangrijke inheemse en exotische boomsoorten bijeengebracht. Er is een grote boomgaard met bijzondere fruitboomsoorten en een tuin met geneeskrachtige planten. In totaal telt de plantentuin maar liefst 600 variëteiten van genees-

krachtige planten. De vochtige zone, naast de Roodkloosterbeek, is van een buitengewone kwaliteit, en wil – om didactische en esthetische redenen – de kenmerkende wilde flora van vochtige zones bewaren. Het moeras wordt gevoed door lokale bronnen en vijvertjes die in verbinding staan met de vijvers van het Rood Klooster. Dankzij twee

weerstations die zich in de plantentuin bevinden, kunnen er ook wetenschappelijke onderzoeken plaatsvinden over o.a. de temperaturen, de vochtigheidsgraad en de kwaliteit van het regenwater.

Waversesteenweg 1850 – maandag tot vrijdag van 9u tot 17u

WANDELING 1

NAAR HET HART VAN DE GEMEENTE

WE VERTREKKEN AAN DE WAVERSESTEENWEG, HET EEUWENOUDE HART VAN DE GEMEENTE, WANDELEN LANGS DE OUDE SPOORWEG EN HET GEMEENTEHUIS EN EINDIGEN IN ÉÉN VAN DE SMALSTE STRAATJES VAN BRUSSEL. ONDERWEG ONTDEKKEN WE DRIE VERSCHILLENDE BOUWSTIJLEN IN DE SCHOOLARCHITECTUUR.

PARCOURS: ZIE OMSLAG

V VERTREK: WAVERSESTEENWEG 1564
BUS 34 (HERTOGENDAL)

A AANKOMST: DORPELINGENSTRAAT, SPORTCENTRUM
BUS 34 (OUDERGEM SHOPPING)

DUUR: ONGEVEER 2U

1 WAVERSESTEENWEG 1564, GERENOVEERD IN 1965 DOOR ARCH. P. VAN DER SLAYEN

De firma Delplan werkt sinds 1908 met marmer en specialiseerde zich in de bouw van schouwen en open haarden. Deze gevel is een levensgrote reclame voor haar activiteiten. Hoewel hij dateert uit de jaren 1960 lijkt het wel of we ons aan de ingang bevinden van een echte Romeinse tempel met een fronton, hoofdgestel en Korintische zuilen met acanthusbladeren.

2 WAVERSESTEENWEG 1540, ARCH. SIMON, 1911

Deze woning heeft een fraai uitgewerkte gevel, bepleisterd met schijnvoegen om ons te laten denken dat het witsteen is, en versierd met guirlandes. De muuropeningen hebben een speciale vorm die we korfboog noemen. Kijk ook naar de details van het houten schrijnwerk of het balkon in smeedijzer en het bovenlicht van de poort in gehamerd glas.

3 VLIJTSTRAAT 19, ARCH. ED. DELPLAN?, 1924

Deze elegante woning uit 1924 is typisch voor de Beaux-Artsstijl. Deze stijl zocht haar inspiratie in de Franse architectuur van de 18de eeuw. Kenmerkend is de gevel in witsteen met bow-window over de hele breedte. We vinden diezelfde golvende lijn terug in het houten schrijnwerk. Andere karakteristieke elementen zijn de beglaasde smeedijzeren deur en de 'guillotinenvensters' op de benedenverdieping.

4 SCHOLIERENSTRAAT 24-30, ARCH. M. STRAATMAN, 1923

Hier was duidelijk één architect aan het werk. De gevels hebben een identieke opbouw en vormen per twee elkaars spiegelbeeld. De variatie ligt in de kleur van de baksteen. De architect zorgde ook voor een beetje versiering in de vorm van een ruitvormig motiefje dat telkens terugkomt.

Kijk even naar de deuren, drie zijn er nog origineel, zie je welke?

Nrs. 24, 26 en 30.

5 CENTRE SCOLAIRE DU SOUVERAIN SCHOLIERENSTRAAT 1A EN ROBERT WILLAMESTRAAT 25, ARCH. HENRI JACOBS, 1912

Architect Henri Jacobs bouwde in het Brusselse meerdere scholen voor het officiële onderwijs. Vaak waren het schoolcomplexen waarin verschillende onderwijsniveaus gehuisvest werden. Hij combineerde de toen nieuwe opvattingen over schoolarchitectuur met een sterk gevoel voor esthetiek en werkte vaak samen met kunstenaars voor de decoratie. Hij verdedigde de idee dat een kwaliteitsvolle omgeving een positieve invloed heeft op de kinderen. Hier bracht hij een kleuterschool, een jongens- en een meisjesschool, een huishoudschool en een tekenschool samen. Zoals het opschrift boven de ingang ons leert staan we hier voor de ingang van wat vroeger de jongensschool was. Kijk ook eens naar de zwierige vorm van de luifel, typisch voor de art-nouveaustijl van Jacobs. Aan de speelplaats zie je meteen dat dit een school is, maar het gebouw aan de Robert Willamestraat heeft meer weg van een villa aan zee of een landhuis. Wat het tot een geheel maakt is het decoratieve met baksteen in verschillende kleuren. In 1998 werd het gebouw door de architecten G. Piron en D. Dielens gerestaureerd en uitgebreid op een heel harmonieuze manier.

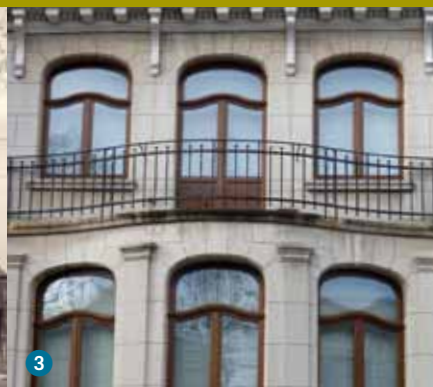
Vandaag bevinden zich in deze gebouwen ook een circusschool en een muziekacademie! Wandel even verder naar de andere ingang in de Robert Willamestraat.

6 ROBERT WILLAMESTRAAT NRS 1-15, ARCH. JORIS, 1928

Zien we hier de hand van één en dezelfde architect? In de loop der jaren is hun eenheid wat verloren gegaan door allerlei aanpassingen. Het nummer 3 is zelfs vervangen door een nieuwe woning. Maar we vinden heel wat gemeenschappelijke elementen terug in dit geheel van individuele woningen uit het interbellum: de getrapte vorm van deur- of vensterlijsten, de erkers op de verdiepingen, de mansardedaken, het motief van de gewelfsleutel. En wat nog sterker is, ook het appartementsgebouw op de hoek vertoont een aantal overeenkomsten en als je de eerste woningen op de Waversesteenweg bekijkt dan vind je weer gelijkenissen. Hier is een architect heel actief geweest...

7 WAVERSESTEENWEG 1604-06, EINDE 17DE EEUW

Deze twee huizen met hun voortuintjes vallen meteen op. Ze zijn dan ook veel ouder dan de overige huizen. Vermoedelijk vormden ze samen een vrijstaande boerderij die deel uitmaakte van het domein van het Rood Klooster. In het begin van de 20ste eeuw werden het twee aparte woningen. Het nummer 1606 werd in 1925 gerenoveerd door architect E. Haddad in een voor die periode wel zeer traditionele stijl. Met zijn zadeldak, witstenen gevel en glasramen met leeuwenmotieven is het contrast met het art-deco appartementsgebouw aan de overkant bijzonder groot.

Maar los daarvan kan je meteen zien dat deze huizen ouder zijn dan de Waverssteenweg zelf. Weet je hoe?

Omdat ze zich achter de huidige rooilijn bevinden.

We wandelen langs een paadje rechts van deze twee huizen naar boven en belanden zo in de Antoine Vandergotenstraat. We volgen rechts een deel van de oude spoorbedding Brussel-Tervuren die in 2000 een nieuwe bestemming vond als wandel- en fietspad. Net voor een sierlijke metalen brug dalen we links af en nemen we de Park van Woluwelaan.

8 PARK VAN WOLUWELAAN 42 – MEZENLAAN 2, ARCH. VICTOR CRETEN, 1922

Deze woning in cottigestijl staat in een wel heel bijzondere tuin. Aan de Park van Woluwelaan ontdekken we een ingang in de vorm van een rots met een mooie smeedijzeren poort. Van hieruit kronkelt het pad omhoog naar het hoger gelegen huis waarvan we enkel een glimp kunnen opvangen doorheen de weelderige plantengroei. Opvallend is de boomhut die iets oosters heeft. Zelfs de haag kreeg een grillige snoei vorm. Het lijkt wel een sprookjestuin. Slaan we de Mezenlaan in dan krijgen we een goed zicht op het huis. Om de helling van het terrein te overbruggen kreeg het huis een onderbouw. Links kijkt een veranda uit over de tuin. Details als de ramen met kleinhoutjes, de luiken, het zadeldak met zijn dakkapellen en de deur met het ronde bovenlicht dragen allemaal bij tot de bijzondere sfeer die het huis uitstraalt.

We maken rechtsomkeer, naar de Park van Woluwelaan en zien aan het nummer 38 een glimp van de beschermde, modernistische woning van architect Lucien François, gebouwd in het jaar 1927.

We hernemen de wandeling van de oude spoorweg, richting Woluwe. Aan twee langwerpige roze zuilen op de rechterkant, slaan we rechts in en bereiken we het Felix Govaertplein. In 1877 werd begonnen met de bouw van de spoorlijn Brussel-Oudergem die later doorgetrokken werd tot Tervuren. Het station van Oudergem werd gebouwd vlakbij het huidige Govaertplein en ingehuldigd in 1881. In 1972 brandde het af. Vandaag is de locatie van het vroegere station ingenomen door "l'Autre École".

9 L'AUTRE ÉCOLE, FELIX GOVAERTPLEIN 1, ARCH. YVES LEPÈRE, 1997

Kijk even naar de vorm van het gebouw! De herinnering aan het station van Oudergem leeft verder in de school. Deze werd opgevat als een treinwagon, herkenbaar aan de traveeën van de gevel en de afgeronde vorm van het met zink beklede dak. Het gebouw is slechts zeven meter diep waardoor de lokalen naast elkaar liggen, zoals de compartimenten van een slaaprijtuig. Het licht stroomt overvloedig binnen via de vele glastegels. Geen enkel detail werd aan het toeval overgelaten.

10 FELIX GOVAERTPLEIN 8, BEGIN 20STE EEUW

Dit opmerkelijk pand in Moorse stijl was aanvankelijk een meisjesinternaat.

Typisch voor deze stijl zijn de per drie gekoppelde vensters met hun hoefijzerbogen. Op de eerste verdieping zien we een loggia zoals we die ook wel tegenkomen in Venetiaanse paleizen. De drie bogen rusten op gietijzeren zuiltjes versierd met rozetmotieven. De gevel was oorspronkelijk veel kleurrijker met een decor van horizontaal bepleisterde banden. Het gebouw werd in 1998 gerenoveerd door het architectenbureau ASSAR en is vandaag opgedeeld in appartementen.

11 TEDESCOLAAN 35, 37 EN 37BIS, ARCH. DEVIGNE, 1921, 1925, 1928

De Tedescolaan, aangelegd in 1882, liep vanaf het station tot het centrum van Oudergem (huidige kruispunt Vorstlaan-Waverssteenweg) en was ongeveer 350 meter langer dan vandaag! Deze bakstenen huizen in eclectische stijl met hun getrapte geveltop lijken ouder dan ze zijn. Behalve dat een gevel door overschildering zijn oorspronkelijke kleuren kwijt is, zijn veel authentieke elementen bewaard gebleven, zoals de deuren en het schrijnwerk. Boven in de geveltop zien we steigergaten. Dat zijn bevestigingspunten voor een steiger gebruikt om aan het dak te werken. Het langwerpige lage gebouw met zijn schoorsteen vertelt ons dat hier vroeger een (semi-)industriële activiteit plaatsvond.

12 TEDESCOLAAN 22, ARCH. ANDRÉ LEVEQUE, 1935

De architect van dit modernistische appartementsgebouw speelt met sterke kleurencontrasten, massieve

geometrische vormen en uitspringende elementen. De uitragende kroonlijst, de doorlopende vensterregisters en het metselverband van de bakstenen versterken de horizontaliteit van het gebouw. De architect besteedde ook veel aandacht aan details. Kijk eens naar de ingangen en de sokkel in zwarte mozaïek.

13 TEDESCOLAAN 1, ARCH. L.E.R. BERLAIMONT, 1935

Na de Eerste Wereldoorlog vindt het appartement als woonvorm stilaan ingang. Het biedt allerhande praktische voordelen, en hoort bij een 'moderne' en dynamische levensstijl. Architecten gingen zich op vormen en lijnen concentreren. Dit hoekperceel met uitzicht over de Vorstlaan leende zich ertoe om een bijzonder expressief appartementsgebouw te ontwikkelen. Door de uniforme witte bepleistering komt het volumespel nog beter tot zijn recht. De afgeronde gevel met zijn grote vensters zorgde voor een maximale lichtinval en een mooi uitzicht. De patrijspoorten verwijzen naar de pakketboten waarmee men toen verre reizen maakte. *We steken de Vorstlaan over en wandelen even naar rechts tot aan het gemeentehuis.*

14 GEMEENTEHUIS EN CULTUREEL CENTRUM, VORSTLAAN 175, ARCH. GOFFAY, VERMEULEN EN VAN ANTWERPEN, 1968-1970

Dit gebouw in T-vorm uit de late jaren 1960, huisvest de diensten van de gemeente en een cultureel centrum.

14

14

14

De betonnen buitenmuur van het cultureel centrum werd opengewerkt in bijenraatstructuur typisch voor die periode. Langs weerskanten bevindt zich een overdekte galerij. Het gebouw werd omgeven door een groen zone waarin vooraan het kunstwerk van de Brusselse architect en beeldhouwer Jacques Moeschal (1913-2004) prijkt. Het staat er als een baken, en de lijnen en vormen ervan vinden we terug in het gemeentehuis! Opmerkelijk is dat de hoofdingang van het eigenlijke gemeentehuis zich niet bevindt in de prestigieuze Vorstlaan, maar in de parallel gelegen Idiersstraat. *We keren terug op onze stappen en houden halt aan het Lutgardiscollege.*

15 CHAMPAGNATKAPEL, ZANDGROEFSTRAAT 2, ARCH. CH. VERAART, 1912

In 1912 werd het Heilig Hartinstituut (later Champagnatcollege en vandaag het Lutgardiscollege) opgericht dankzij de fondsen van de rijke textielhandelaar Charles Waucquez, die ook de eigenaar was van het Sint-Annakasteel. Bij het Lutgardiscollege staat de Champagnatkapel, in neogotische stijl en opgetrokken in een combinatie van gobertange, zand- en hardsteen. De kapel heeft een fraai roosvenster, en een versierde spitsboog waarvan het boogveld een kleurrijke voorstelling in mozaïek toont van een tronende Maria met kind Jezus en twee engelen. Wat een contrast met de gemeenteschool van Henri Jacobs uit hetzelfde jaar, die we zagen aan het begin van de wandeling!

We wandelen rond het Lutgardiscollege en slaan links de Emile Stenostraat in. Aan het nummer 17 nemen we rechts een klein steegje. We steken de Oude Molenstraat schuin over en komen in de Hellingstraat.

16 OUDE MOLENSTRAAT

De Oude Molenstraat is één van de oudste en historisch belangrijke straten van Oudergem, omwille van de nabijheid van de vandaag grotendeels overwelfde Woluwebeek. In 1863 telde de straat bijna 500 inwoners (30 % van de totale bevolking van de gemeente) en 78 huizen. Tot na de Tweede Wereldoorlog bevonden zich rond de Woluwebeek en de Oude Molenstraat talloze wasserijen. De straatnaam verwijst naar de watermolen die op het einde van de 13de eeuw gebouwd werd door de priorij van Hertoginnedal. Tot in 1918 werd de molen gebruikt voor het malen van graan. De laatste overblijfselen werden afgebroken rond 1967 om plaats te maken voor appartementsgebouwen.

17 HELLINGSTRAAT

Deze steile smalle weg kronkelt vanaf de Oude Molenstraat, tussen kleine werkmanshuisjes door, moeizaam omhoog naar de Dorpelingenstraat, richting Sint-Annakerk. In de bakstenen woningen leefden vroeger de arbeiders en arbeidsters die in de wasserijen en blekerijen werkten. Vandaag is deze economische activiteit, die zo typisch was voor Oudergem, volledig uit het straatbeeld verdwenen. *Aan het begin van de weg zie je enkele kleine aparte gebouwtjes. Waarvoor dienden ze?*

Tolletten die zich bevonden aan de overkant van het steegje, los van de huisjes.

WANDELING 2

LANGS KASTELEN EN LANDHUIZEN

WE WANDELLEN DOOR DE RESIDENTIËLE EN GROENE WIJKEN VAN OUDERGEM LANGS TWEE VROEGERE PRIORIJEN, HERTOGINNEDAL EN HET ROOD KLOOSTER. WE HOUDEN HALT BIJ ELEGANTE WONINGEN EN KASTELEN, EN EINDIGEN ONZE WANDELING IN DE TRANSVAALWIJK MET ENKELE OPMERKELIJKE ART-DECOGEBOUWEN.

PARCOURS: ZIE OMSLAG

V VERTREK: VORSTLAAN 259 (HOOFDINGANG HERTOGINNEDAL) TRAM 94 (VORSTRONDPUNT)

A AANKOMST: CHAUDRONLAAN METRO (HERRMANN-DEBROUX) - BUS 41 (SCHOONEJANS)

DUUR: ONGEVEER 2U

1 PRIORIJ VAN HERTOGINNEDAL, VORSTLAAN 259, ARCH.

A. ROOSENBOOM, 1915

Het domein Hertoginnedal was eeuwenlang eigendom van de orde van de dominicanessen. Het bestaat uit een uitgestrekt en heuvelachtig park van 25 hectare dat doorsneden wordt door de Woluwebeek en verschillende gebouwen bevat zoals het kasteel met haar ingangspaviljoen, het Noorse chalet, de Sint-Annakapel en de priorij. Vandaag behoort het tot de Koninklijke Schenking. Het geheel van gebouwen dat men nu de priorij noemt, kreeg onder de vorige eigenaar baron Charles Dietrich zijn huidige uitzicht. Door zijn neorenaissancestijl lijkt het veel ouder dan het is. De architect heeft het zelfs geantidateerd. *Volg de omheining in de richting van het centrum van Oudergem. Zo komen we aan een zijingang met zicht op de tuinen en vijvers. Van hieruit lezen we op de gevel het jaartal 'anno 1600'. Misschien een verwijzing naar de restauratiedatum na de brand van 1562. Zoek ook even naar de cartouche met de geschiedenis van Hertoginnedal.*

2 HERTOGINNEDALLAAN 1

Er heerst een heuse dorpsfeer aan dit pleintje met de Woluwebeek vlakbij. Dit landhuis is heel typisch voor het neoclassicisme met haar eenvoudige wit bepleisterde lijstgevel, enkel geritmeerd door rechthoekige vensters en blauwe luiken. *We wandelen verder langs de Woluwebeek, die hier niet overwelfd is. We slaan links in, richting Sint-Annakasteel.*

3 SINT-ANNAKASTEEL, OUDE MOLENSTRAAT 103, ARCH. L. SAUVAGE, 1910

Het Sint-Annakasteel is een elegant neoclassicistisch gebouw. Het contrasteert met het bescheiden landhuis van daarnet. De toegang is monumentaal met de fontein en de dubbele eretrappen die leiden naar de ingangspoort. De centrale travee is licht vooruitgeschoven. De gevel is versierd met pilasters en guirlandes en bekroond met een attiekbalustrade. Het kasteel is omgeven door een landschapspark waarin enkel opmerkelijke bomen staan zoals de moerascipres. *Voor meer informatie: ☞ KASTELEN, LANDHUIZEN EN VILLA'S*

We slaan de Oude Molenstraat niet in, maar vervolgen onze weg via de Hertoginnedallaan.

15

15

17

1

2

3

4 INGANGSPAVILJOEN EN KASTEEL HERTOGINNEDAL, HERTOGINNEDALLAAN 4, ARCH. EDMOND DE VIGNE (1904-1907) EN ARCH. ALBERT ROOSENBOOM, 1917
 Rechts van het hek zien we een klein rechthoekig gebouw in neoclassicistische stijl opgetrokken uit gobertange- en hardsteen. Het werd samen met het hek ontworpen in 1917 door Roosenboom, in opdracht van de toenmalige eigenaar van het kasteel. Let op de mooie medaillons die verwijzen naar het domein Hertoginnedal. Wat verderop ligt het kasteel dat veel ouder is en meermaals verbouwd werd, een laatste keer in 1904-1907. Aan deze zijde zien we de classicistische vleugel. Deze zou dateren van 1780, is opgetrokken uit witsteen en valt op door een imposante vierkante koepel.

5 SINT-ANNAKRUISPUNT 2, ARCH. CHARLE VAN HAMME?, 1930
 Zo helemaal op zichzelf staand aan het kruispunt trekt dit huisje meteen onze aandacht. Het is ook een zeer apart en fantasierijk gebouw. De gevels combineren ruw gekapte witsteen met baksteen en vakwerk. Bijzonder is het volume boven de garage. Kijk eens naar alle details in houtsnijwerk (figuren, dieren en blazoenen). De vensters hebben metalen schrijnwerk met glas-in-lood en openen naar buiten toe. We weten niet wie dit peperkoeken-huisje bouwde maar wel dat het vroeger de portierswoning was van de hoger gelegen villa Gheude.
Voor meer informatie: **HERTOGINNEDAL, EEN BEWOGEN GESCHIEDENIS**

Neem nu de holle kasseiweg 'Putdaal', een van de oudste straten van de gemeente, die leidt naar Sint-Pieters-Woluwe. Voor de aanleg van de Vorstlaan liet deze weg toe om het lager gelegen moerassig gebied van het Woluwedal te mijden.

6 KARDINAAL MICARALAAN NR. 98, ARCH. A.F. BOUCKAERT, 1956 EN NR. 96, ARCH. A. RENIER, 1950
 Op zoek naar een authentieke bouwstijl lieten architecten zich in de jaren 1950 inspireren door Engelse countryhuizen en de landelijke bouwkunst. De luxeuzere en comfortabele woningen zijn vaak zeer ruim en hebben een heel praktische indeling. Kijk even naar beide villa's. Kenmerkend zijn de hoge rietdaken die ze een rustieke charme verlenen. Maar ook de witbeschilderde baksteengevels, het houten schrijnwerk, de ramen met kleinhoutjes en tralies, de dakkapellen en de fraaie schoorstenen dragen bij tot het pittoreske karakter van deze villa's.
Let op het aantal huizen in de Kardinaal Micaralaan die rieten daken hebben. Hoeveel tellen jullie er?

4 (ook nrs. 90 en 73).

7 KARDINAAL MICARALAAN 80, ARCH. CL. LÉVÊQUE, 1934
 Deze modernistische villa uit de jaren 1930 staat in schril contrast met de vorige huizen. De woning valt meteen op in het straatbeeld met haar witte gevel en plat dak. Typisch voor die periode is het buisvormige ijzerwerk, zoals op een pakketboot. Hier geen decoratie, de materialen en de vormen spreken voor zich.

8 KARDINAAL MICARALAAN 77, ARCH. LACROIX, 1937
 Deze fraaie plattelandsvilla dateert ook uit de jaren 1930. Het hoge zadeldak, de bepleisterde gevel en het schrijnwerk met kleinhoutjes zijn typisch voor de cottagestijl, die eind 19de eeuw uit Engeland overwaaide.

9 SINT-ANNALAAN 25, ARCH. LECHIEU, 1979
 In de Sint-Annalaan staan enkele meer recente en meer bescheiden villa's. Kijk eens naar deze interessante moderne woning met haar halfcirkelvormige uitbouw en de grote patrijspoort die de zijgevel domineert. In de voorgevel werd gespeeld met volumes, open en gesloten vlakken.
Aan de overkant staat opnieuw een huis met rieten dak (nr. 24), in een wat kleiner formaat dan zijn vroegere soortgenoten uit de Kardinaal Micaralaan!

10 VILLA STELLA, TERVUURSESTEENWEG 133
 Dit opmerkelijke gebouw is een typisch voorbeeld van de plattelandswoning van rond 1900, met haar voortuintje, de deur netjes in het midden, het kleine houten balkonnetje. De gevel vormt een speels geheel van witte en rode bakstenen uitgewerkt in verschillende geometrische motieven. De kroonlijst is versierd met een lamberkijn. Twee rood-witte pilaartjes flankeren het toegangshekje.

11 HET ROOD KLOOSTER
 We keren op onze stappen terug en dalen de kasseiweg af, richting Rood Klooster. We wandelen langs een vroegere ijskelder en twee vijvers waar je heel wat vogels kan observeren (mandarijneenden, reigers, nijlganzen, aalscholvers...). Via de poort komen we op het ommuurde terrein van de voormalige priorij; links van ons ligt het recent gerestaureerde poortgebouw en recht voor ons de voormalige slaapzaal voor de lekenbroeders, nu een kunstencentrum. Verschillende gebouwen wachten nog op hun restauratie en een nieuwe bestemming, zoals het huis van de prior en het koetshuis. Wie de site verder wil exploreren kan nu het spel spelen op de middenpagina.
Voor meer informatie: **ROOD KLOOSTER**

Volg de weg naast de vijver links van de steile kasseiweg. We komen uit op de Waversesteenweg en gaan naar rechts, richting centrum van Oudergem.

12 BERGOJE NRS. 1821 TOT 1911, EIND 19DE, BEGIN 20STE EEUW
 Smalle steegjes – zonder naam – klimmen vanaf de Waversesteenweg naar de kam van een kleine heuvel. Huisjes in groepjes van vijf of tien werden er gebouwd door werklieden, kleine landbouwers en bosarbeiders. De heuvel waarop deze huisjes staan, heette vroeger de Loozenberg (naar Luizenberg) en kreeg later de naam 'berg-oje', berghuisjes. Oorspronkelijk waren deze hellingen omringd door vijvers en boomgaarden maar de aanleg van de Waversesteenweg sneed ze gedeeltelijk af van het Zoniënwood.

13 WAVERSESTEENWEG 1885, MIDDEN 19DE EEUW

In 1906 vestigde de toen 39 jaar oude Auguste Oleffe, een van de belangrijkste vertegenwoordigers van het Brabants Fauvisme, zich hier. De oorspronkelijke woning werd door hem uitgebreid met onder andere een ruim en licht atelier dat nog zeer goed bewaard is. Ook het terras op pijlers is door hem toegevoegd. Aan de straatkant is het huis afgescheiden door een omheiningmuur met balusters. We krijgen toegang via een poortje dat zich tussen twee pijlers bevindt. Deze worden bekroond met een bolmotief dat we ook terugvinden boven op de geveltop. Het schrijnwerk van de vensters is verdeeld met kleinhoutjes. De woning is omgeven door een grote tuin die zich uitstrekt over verschillende niveaus en die Oleffe meermaals als achtergrond gebruikte voor zijn schilderijen. *Wanneer werd Oleffe geboren en stierf hij?*

1867-1931

We wandelen tot aan het kruispunt Waversesteenweg-Tervuursesteenweg. Even verder zie je enkele oude kilometerpalen van de oude baan Brussel-Namen. De kilometerpalen nrs. 6, 7 en 8 zijn nog gemakkelijk terug te vinden. We wandelen voorbij het recente Gemeenteplein en slaan links de Bassemstraat in.

14 PIERRE DEVISLAAN 30 – BASSEMSTRAAT 39-41, 1911-1912

Deze huizen vormen een geheel. De gevels zijn opgetrokken in rode

baksteen met elementen in witte baksteen. Samen met het traliewerk zorgt dit decoratief metselwerk voor een speelse noot.

15 BERGOJEPARK

De poort van het huidige park was vroeger de ingang van het landgoed van kunstschilder Pierre Devis (1846-1919) die o.m. 'meester-decorateur' was van de Muntshouwborg te Brussel. Het park maakte dus deel uit van zijn landgoed en werd heraangelegd in 1994. De site is beschermd omwille van zijn landschappelijke waarde. Het park vormt een bosrijke talud die de kronkelende Roodkloosterbeek volgt. Op de top vinden we honderdjarige tamme kastanjes. De helling met vooral beuken en eiken ligt pal in het zuiden en geniet van een microklimaat. In het lage gedeelte is er een vochtige zone met aan de ingang grauwe abelen. Dit parkje is een oase van rust te midden van drukke verkeersassen.

Loop het parkje door en volg het grindpad tot aan de Waversesteenweg. Sla rechts af en wandel tot aan de Herrmann-Debroux viaduct. Links bevindt zich de Massarttuin.

Voor meer informatie: ☎

DE PROEFTUIN MASSART

Wij steken het zebrapad over, onder het viaduct en nemen de Pierre Schoonejanslaan.

16 PIERRE SCHOONEJANSSTRAAT 4-10 EN 18-24, ARCH. DE BRUYNE, 1926

Deze straat werd voornamelijk in het interbellum bebouwd met rijhuizen in een bescheiden art-decostijl. In het straatbeeld vallen meteen een aantal woningen op, die door de Brusselse maatschappij *Comptoir National des Matériaux* eind jaren 1920 werden opgetrokken. Ze zijn gekoppeld per twee en in spiegelbeeld geplaatst maar de voorgevel en het mansardedak zijn steeds identiek. Nr. 6 heeft op de beneden-verdieping nog haar oorspronkelijke voordeur en venster behouden.

17 PIERRE SCHOONEJANSLAAN 50 EN 52, ARCH. A. LIBOTTE, 1932

Opnieuw twee gekoppelde huizen. Beide voordeuren hebben een getrapte omlijsting. Het langwerpige, achthoekige venster erboven verlicht waarschijnlijk de trappenhall. De architect had veel aandacht voor decoratieve elementen zoals de gestileerde roos boven de ingang; bij het nummer 52 vindt je dit motief ook terug in de oorspronkelijke ramen en in het bovenlicht van de deur. De eierlijst van de deuroplijsting vinden we ook terug onder de erker. De scheiding tussen de twee gevels wordt aangegeven door een zaagtandmotief. Let ook op de originele afdekking van de keldergaten. *De architect liet zijn naam en het bouwjaar op de gevel van nr. 50 achter. Hij bouwde vier jaar later nog een huis in deze straat. Kan je het terugvinden? Het is een beetje anders en toch zijn er gelijkenissen. Welke?*

Nr. 51. De mooie deuroplijsting met bloemmotief en de dekplaat van de keldergaten.

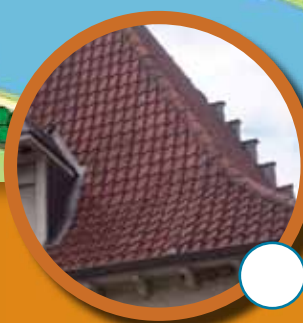
18 KRUISPUNT JOSEPH CHAUDRONLAAN, DANIËL BOONLAAN, PAPIERMOLENSTRAAT

Hoekpanden zijn altijd dankbaar voor een architect die zijn originaliteit wil tonen. Op dit kruispunt zien we drie opmerkelijke gebouwen, heel verschillend maar ontworpen door dezelfde architect. Het café *La nouvelle Forge* (1937) met zijn twee afgeronde volumes en zijn decoratief metselwerk lijkt wel een immense Wurlitzer jukebox. Het appartementsgebouw rechts daarvan (1948) valt vooral op door de geometrische motieven in witsteen. Maar het gebouw aan de linkerkant (1935), vandaag een rusthuis, is zonder twijfel het meest bijzondere en heel typisch voor de art-decoperiode. Architect Demey besteedde enorm veel zorg aan de materialen. De parementstenen op de gevel vormen een mozaïek die bovenaan de toegangspartij samenkomen in een hanenkam als kroon op het werk. De vensteromlijstingen en de dakrand zijn afgeboord met koper en keramiek. *Hier eindigt de wandeling maar je kunt in deze buurt nog meer mooie art-decogebouwen ontdekken. Kijk bijvoorbeeld eens naar de nrs. 65, 67, 73-77 in de Joseph Chaudronlaan, en verscholen achter twee enorme cipressen ligt op nr. 92 een heel bijzondere gevel.*

VOYAGE DANS LE TEMPS AU ROUGE-CLOÎTRE

Le Rouge-Cloître a profondément changé au fil des siècles, mais il a toujours inspiré les peintres. Nous nous glissons dans leurs pas et partons à la recherche de vestiges du passé.

1. TROUVEZ L'ENDROIT EXACT !

De nombreux bâtiments ont disparu. D'autres ont déjà connu différentes « vies ». Chaque peinture ou carte postale ancienne montre un des bâtiments qui subsistent encore de nos jours. Prenez le temps de les retrouver et indiquez dans les petits cercles la lettre qui correspond à leur emplacement sur le plan.

- A. Ancien dortoir des frères convers / Centre d'art
- B. Remise des calèches
- C. Maison du prieur
- D. Maison du meunier
- E. Porte

2. CHERCHEZ LES DÉTAILS !

Vous avez trouvé les bâtiments ? Cherchez à présent le détail qui correspond à chaque bâtiment et placez la lettre qui y correspond dans le premier petit cercle. Choisissez ensuite le terme exact dans la liste ci-dessous et reportez le chiffre dans le deuxième petit cercle.

- 1. Toit en croupe
- 2. Pierre commémorative
- 3. Ancre
- 4. Volute
- 5. Arc en plein cintre

SOLUTIONS DU JEU ? VOIR SUR LE RABAT DES CARTES

TIJDREIZEN IN HET ROOD KLOOSTER

Het Rood Klooster is door de eeuwen heen heel wat veranderd maar heeft altijd kunstenaars geïnspireerd. We treden in hun voetstappen, en gaan op zoek naar sporen uit het verleden.

1. VIND DE JUISTE PLAATS!

Vele gebouwen zijn verdwenen. Andere hebben al verschillende 'levens' gekend. Elke schilderij of oude postkaart toont een van de gebouwen die er nu nog zijn. Neem je tijd om ze te vinden, en schrijf in het bolletje de letter die overeenstemt met hun plaats op het plan.

- A. Vroegere leken slaapzaal / Kunstencentrum
- B. Koetshuis
- C. Huis van de prior
- D. Molenaarshuis
- E. Poortgebouw

2. ZOEK DE DETAILS!

Heb je de gebouwen gevonden? Zoek dan welk detail bij welk gebouw past en plaats in het eerste bolletje de letter die ermee overeenkomt. Kies dan de juiste term uit deze lijst en schrijf het nummer in het tweede bolletje.

- 1. Schilddak
- 2. Gedenksteen
- 3. Sieranker
- 4. Voluut
- 5. Rondboog

OPLOSSINGEN VAN HET SPEL? ZIE OMSLAG